

ELLI H. RADINGEROVÁ

Od autorky
bestsellera
**MÚDROŠŤ
VLKOV**

MÚDROŠŤ
STARÝCH PSOV

Spoznajte, čo je naozaj dôležité

MÚDROŠŤ
STARÝCH PŠOV

ELLI H.
RADINGEROVÁ

MÚDROŠŤ
STARÝCH PSOV

Spoznajte, čo je naozaj dôležité

Preložila Katarína Halčinová

Elli H. Radinger
Die Weisheit alter Hunde

© 2018 Ludwig Verlag
a division of Penguin Random House Verlagsgruppe GmbH,
München, Germany

© Artwork: Hauptmann & Kompanie Werbeagentur, Zürich,
Switzerland, using a photo of © Getty Images

Translation © 2021 by Katarína Halčinová

Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

Všetky práva sú vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat,
ukladať do informačných systémov ani prenášať v akejkoľvek podobe či
akýmkoľvek spôsobom – elektronicky,
mechanicky, fotokopírovaním, nahrávaním alebo inak –
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vlastníka autorských práv.

ISBN 978-80-551-8191-2

*Bože, nech sa stanem takým človekom,
za akého ma považuje môj pes.*

Pre Axela, Klopsa, Lady a Shiru

OBSAH

Úvod	13
Vek je otázkou postoja	21
Staraj sa o svoju svorku	39
Vidieť srdcom	57
Spoznaj, na čom naozaj záleží	67
Nikto nemusí byť dokonalý	79
Nič nelutuj	91
Kým žiješ, odpúšťaj	101
Ty si dôležitý	111
Bezhraničná láska	119
Nikdy nie si pristarý na nové výzvy	135

Skáč od radosti – ak môžeš	145
Dopraj mi čas, ale rýchlo, prosím	153
Ponor sa do ticha	161
Dôveruj svojej intuícii	169
Veci nie sú dôležité	179
Ži tu a teraz	187
Každý deň považuj za dar	197
Kde je tvoje miesto	209
Prejav súcit	219
Zmier sa s tým, čo sa nedá zmeniť	227
Prekonaj strach	239
Všetko má svoj čas	251
Puť, čo nemôžeš pevne uchopiť	265
Plač, miluj, smej sa	275

Láska nikdy neumiera	291
Život ide ďalej	307
Podakovanie	313
Poznámky, pramene, literatúra	315
Zdroje obrázkov	319

ÚVOD

Zmeny sa diali postupne, priamo pred mojimi očami, napriek tomu som ich nevnímala. Každý deň máličko zostarala, o kúštiček dospela. Vôbec som si to nevšimla. A potom, z ničoho nič, sa to stalo, a mňa to úplne prevalcovalo. Rovno pred ňou vybehla na strom veвериčka. A ona namiesto toho, aby sa ako kedysi rozbehla za drzým zvieratkom, iba zúrivo štekala a poskakovala okolo stromu, potom si ľahla a zvieratko túžobným pohľadom pozorovala.

Ja som sa na ňu šokovaná pozerala – a práve vtedy som jej na ňufáku zbadala sivé chlípky. Oči mala mierne zastreté. Moja sučka Shira zostarla. Ako mi to mohlo uniknúť? Videla som to, ale nevnímala. Vždy som jej bola príliš nablízku.

Rodičia dospelých detí vraj bývajú zdesení, keď si prezerajú rodinný album. Hľadajú obrázky svojich detí, ako sa hrajú na pláži a s nafukovacími rukávikmi sa čľapkajú v bazéne, a pýtajú sa: „Čo sa to stalo? Kedy sme ich na ceste od detstva cez tínedžerov až po dospelákov stratili? Neuveriteľné, vôbec sme nezbadali, že vyrástli!“

Nedávno som si prezerala fotografie Shiry z jej „detských“ čias. Guľatučké, takmer biele šteniatko labradora, ktoré sa usilovalo prestrčiť hlavku cez lúče volantu môjho auta. Stretnutia so psími priateľmi. Prvý plavecký vý-

cvik, pre istotu na dlhom lane. Aportovanie atrapy, ktorá bola väčšia ako ona. Po pol roku už ako „tínedžerka“ na turistike, vytiahnutá a nespútaná, s nadmerne veľkými labkami.

Keď som prvý raz držala toto trepotajúce sa huňaté kľbko v náruči, nemyslela som na to, že jej starnutie bude pre mňa také ťažké. Po namáhavom období šteniatka a náročnom období dospievania som sa už pri dospelom zvierati uvoľnila a tešila som sa na spoločné chvíle strávené na „dôchodku“. Moja predstava bola, že Shira prespí celý deň a ja budem môcť v pokoji písať. Bude spokojná, že bude pri mne, a nebude potrebovať žiadne špeciálne aktivity. A ja budem mať menej práce. Celé zle. Starší pes vyžaduje oveľa viac práce, veľa trpezlivosti a špeciálnu starostlivosť.

Staroba môže predstavovať pre zvieratá a ich ľudských spoločníkov poriadnu výzvu. No môže viesť aj k tomu, že vďaka nej spoznáme nové dimenzie a naučíme sa milovať. Viac sa prispôsobujeme ich potrebám. Vtedy prichádza čas vrátiť im časť nezištnej lásky, trpezlivosti a tolerancie, ktorú nám preukazovali po celý svoj život.

Pozerám sa na svoju sučku, ktorá leží pod mojím písacím stolom. Cíti môj pohľad, no nevstane. Len chvostom klepe o podlahu. Klop, klop, klop. Tento zvuk nás spája. Kľaknem si vedľa nej a vezmem jej hlavu do náručia. Uši sa ako zamat kľžu medzi mojimi prstami. Končekmi prstov prechádzam po jej tele, sem-tam zacítim tukové uzlíky. Shira je ešte stále aktívna sučka, štíhla, s lesklou svetlou srstou.

Skloním hlavu a jemne ju pobožkám na mäkkú stranu papuľky pod okom. Krátky okamih sa ani jedna z nás

nehýbe, vychutnávame si magickú chvíľu. Potom vstanem a venujem sa svojej práci. Shira zhlboka vzdychne a drie-me ďalej.

Chvíle ako táto, keď cítim vnútorné spojenie so svojou sučkou, majú veľký význam. Vždy som bola šťastná, že ju mám, ale uvedomenie si konečnosti nášho vzťahu ma núti ešte intenzívnejšie precitovať jej prítomnosť.

Shira má už trinásť rokov. Prepočítané na ľudské roky to znamená asi deväťdesiattri, a to ma už dávno predbehla. Keď pružne behá vonku po poli, s nosom zaboreným do trávy, alebo vystrája so svojimi psími kamarátmi, jej vek nepoznať. „Ešte je mladá, však?“ často počúvam od iných majiteľov psov. Ale vidieť to, keď sa po dlhej večernej prechádzke pomaly a opatrne zosúva z gauča, aby uľavila unaveným kostiam. A keď vstáva zo svojho obľúbeného hlbokého kresla, musí sa viac namáhať ako kedysi. Keď pri prechádzke zastanem, už si častejšie ľahne. Nuž, i ja si musím občas oddýchnuť.

O živote Shiry si vediem denník, chcem zachytiť každý okamih v nádeji, že mi to pomôže lepšie spracovať bolesť zo straty – ktorá raz nepochybne príde.

Viem, čo ma čaká. V živote som sa tešila už z dvoch psov, a sprevádzala som ich až do poslednej chvíle vo vysokom veku. A teraz opäť prichádza čas pripraviť sa – ak sa to vôbec dá. V podstate je to aj môj príbeh. Vnímam, ako stvorenie, ktoré nadovšetko milujem, starne a speje ku koncu. Som to ja, kto jedného dňa bude musieť konať, alebo aj nekonať. Musím sa naučiť vyrovnáť so zmenami a akceptovať neodvratiteľné. Jedného dňa bude Shirin život spočívať v mojich rukách a budem sa musieť rozhodnúť, ako s ním naložím. A to mi naháňa strach.

Pri písaní denníka som zistila, že sa nepripravujem len na starobu a posledné dni mojej sučky, ale že spätne hľadím aj na náš spoločný život. Na vzťah, ktorý sa rokmi prehlboval a stával sa bohatším. Za ostatné roky sme obe zostarli, prekonalí sme rovnaké prekážky. To sa často stáva, keď človek dlho žije so psami. Shira aj ja sme sa naučili, čo nám takýto život ponúkal. Poznáme zákony života a žijeme v mieri s celým svetom. Užívame si spoločný čas.

Najťažšie sa mi písala kapitola, v ktorej ide o rozlúčku s našimi štvornohými miláčikmi. Skutočne som chvíľu uvažovala, či vás mám, milí čitatelia, týmto obťažovať. Vydavateľstvo ma varovalo. No keďže toto je osobná kniha, rozhodla som sa podeliť sa s vami o celé spektrum pocitov, ktoré sú súčasťou života so zostarnutým psom. Ako môžem písať o múdrosti starých psov, a pritom sa nedotknúť najdôležitejšej múdrosti a najintenzívnejšej lekcie, ktorú nám dokážu poskytnúť? Napokon, ich prístup ku koncu života je pre nás ich najväčším darom.

Psy sú obohatením nášho života. Čím sú staršie, tým vzácnejší je čas, ktorý s nimi môžeme stráviť. Žiť so psom a stráviť s ním posledné roky nám otvára oči aj srdce. Spoznáваме, že staroba a smrť nás dokážu mnohému naučiť a že pripraviť sa na koniec znamená pripraviť sa na život.

